

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Paulina Fenson

Företagsetablering i Tyskland

Examensarbete
20 poäng

Michael Bogdan

Internationell bolagsrätt

VT 07

Innehåll

FÖRORD	1
FÖRKORTNINGAR	2
1 INLEDNING	3
1.1 Syfte och frågeställning	3
1.2 Disposition	3
1.3 Avgränsning	4
1.4 Material	4
2 ETABLERINGSFORMER	5
2.1.1 Dotterbolag	5
2.1.2 Handelsagent	5
2.1.3 Representation	6
2.1.4 Filial	6
3 BOLAGSFORMER	8
3.1 Kapitalbolag	8
3.1.1 Aktiebolag	8
3.1.1.1 Grundandet av ett AG	9
3.1.1.2 Delägaransvar	10
3.1.1.3 Organ	10
3.1.1.4 Beskattning	11
3.1.1.5 Firmanamn	11
3.1.1.6 Avvecklande av ett AG	12
3.1.1.7 Det lilla aktiebolaget	12
3.1.2 GmbH-ett andelsbolag	12
3.1.2.1 Ansvarsprivilegiet	12
3.1.2.2 Grundandet av ett GmbH	13
3.1.2.3 Firmanamnet	13
3.1.2.4 Grundkapitalet	14
3.1.2.5 Bolagsmannens ansvar	14
3.1.2.6 Organen	14
3.1.2.6.1 VD: s ansvar	15
3.1.2.7 Beskattning	15
3.1.2.8 Avvecklandet av GmbH	15
3.1.3 Kommanditbolag	16
3.1.3.1 Lagreglering	16
3.1.3.2 Grundande	16
3.1.3.3 Delägarna	17
3.1.3.4 Delägaransvar	17
3.1.3.5 Beskattning	18
3.1.3.6 KG & GmbH	18
3.1.3.7 Avveckling av bolaget	18
3.1.4 Europabolag (Societas Europea, SE)	19
3.1.4.1 Lagreglering	19

3.1.4.2	Bildandet av ett europabolag	19
3.1.4.3	Delägarna	21
3.1.4.4	Firmanamnet	21
3.1.4.5	Bolagets ledning och styrelse	21
3.1.4.6	Avvecklande av ett europabolag	21
3.1.4.7	Flytt av europabolag	22
3.2	Personbolag	22
3.2.1	Gesellschaft des bürgerlichen Rechts	22
3.2.1.1	Lagreglering	23
3.2.1.2	Delägarna	23
3.2.1.3	Delägarnas ansvar	24
3.2.1.4	Bildande av ett GbR	25
3.2.1.5	Beskattning	25
3.2.1.6	Avveckling av GbR	25
3.2.2	Handelsbolag- oHG	25
3.2.2.1	Lagreglering	26
3.2.2.2	Firmanamnet	26
3.2.2.3	Delägarna	26
3.2.2.4	Delägarnas ansvar	27
3.2.2.5	Bildandet av handelsbolag	27
3.2.2.6	Beskattning	27
3.2.2.7	Avvecklande av handelsbolaget	28
4	FÖRETAGSFÖRVÄRV	29
4.1	Assetdeal och sharedeal	29
5	BESKATTNING	31
5.1	Dubbelbeskattning	31
5.2	Utdelning	31
5.3	Koncernbidrag	31
5.4	Filial	32
5.5	Dotterbolag	32
5.6	Aktuella skattesatser	33
5.7	Momsregistrering	33
6	VIKTIGA BEGREPP	34
6.1	Rörelseanmälan	34
6.1.1	När måste en rörelseanmälan göras?	34
6.2	Handelsregistret	34
7	FÖRÄNDRINGENS VINDAR	35
7.1	Bolagsrätt	35

8 SAMMANFATTNING	36
BILAGA A	38
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	39

Förord

Det svåra med att skriva uppsats är inte att knappa ner orden i datorns Word-dokument utan allt förarbete och research som krävs för att skaffa sig en bild av det ämne som ska behandlas. När jag valde ämnet ”företagsetablering” tänkte jag att bolagsrätt, det har jag ju lärt mig lite om på termin fyra men efterforskningar i ämnet öppnade en helt ny värld för mig. Som tur var har jag haft min kunniga pappa till hjälp. Han har under de senaste 20 veckorna fått bedriva telefonjour och svarat på alla mina ekonomi- och näringslivsfrågor under dagar, kvällar och helger.

Mamma, pojkvän och kompisar har hjälpt mig att läsa igenom uppsatsen och hitta fel som jag för länge sedan har blivit blind inför. Alla de ska också ha ett stort tack!

Sist men inte minst vill jag nämna min handledare Michael Bogdan som ifrågasatt och uppmuntrat mig i jämlika doser!

Förkortningar

AG	AktienGesellschaft
AktG	Aktiengesetz
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
CFC	Controlled Foreign Corporation/Company
EU	Europeiska Unionen
GbR	Gesellschaft des bürgerlichen Rechts
GewStG	GewerbsteuerGesetz
GewO	GewerbeOrdnung
GmbH	Gesellschaft mit beschränkter Haftung
HGB	HandelsGesetzbuch
IL	Inkomstskattelagen
mom	moment
oHG	offene Handelsgesellschaft
SIL	statlig inkomstkatt
UStG	Umsatzsteuergesetz

1 Inledning

Med ett Europa som ständigt blir ”mindre” och strävar efter ett närmre samarbete är en utlandsetablering verklighet för många svenska företag som vill ha en del av den nya stora gemensamma europeiska marknaden.

Skälen till att etablera sig i just Tyskland kan vara många. Ökad närhet till lokala marknader och att kunna erbjuda service och support direkt på den marknaden är några skäl. Stärkande av varumärket genom en egen internationell säljorganisation samt kostnadsfördelar i form av löner, skatter och avgifter är andra.

Tyskland med sina över 80 miljoner invånare och stora konsumtion är en marknad som inte kan förbises så lätt. Eftersom EU förespråkar icke-diskriminering av företagare från andra länder och tullfritt område inom unionen är det idag en ekonomisk och juridisk möjlighet även för småföretagare att ha filial eller dotterbolag i Tyskland utan att flytta hela näringen från Sverige.

Att bilda ett dotterbolag i utlandet kan ofta vara en välgrundad åtgärd i uppbyggandet av en internationell företagsstruktur.

1.1 Syfte och frågeställning

Tanken är att uppsatsen ska fungera som en handbok för den som vill veta lite mer om bolagsetablering i Tyskland och förhoppningsvis svara på de frågor som den etableringsintresserade kan ha. Uppsatsen utgår från ett svenskt bolags perspektiv och värderar utifrån detta de olika etableringsalternativen. Frågeställningen är egentligen vilka etableringsalternativ som finns att tillgå i Tyskland. Vilken etableringsform som är bäst i allmänhet kan jag dessvärre inte svara på eftersom olika bolag har olika behov och även olika förutsättningar.

1.2 Disposition

Uppsatsen inleds med att en överblick över vilka olika etableringsformer som finns att tillgå och är uppdelade under rubrikerna filial, representation, handelsagent och dotterbolag. Kapitlet därefter beskriver de olika bolagsformer som finns i Tyskland. Jag försöker på ett enkelt sätt förklara hur de tyska bolagsformerna fungerar samt vilka möjligheter och svårigheter respektive form har att erbjuda. Inom ramen för varje bolagsform redogörs det grundläggande för de viktigaste aspekterna för just den bolagsformen. Slutligen behandlar uppsatsen köp av redan existerande företag i Tyskland,

samt hur den rådande debatten ser ut. Ett kort kapitel om beskattning kändes nödvändigt eftersom det säkert är en intressant aspekt för många som funderar på hur det är att ha bolag i Tyskland. Analysen är inte begränsad till ett särskilt avsnitt utan är insprängd i den löpande texten genom hela uppsatsen för att underlätta för läsaren.

1.3 Avgränsning

Rubriken avslöjar att det är ett väldigt brett ämne som behandlas i uppsatsen. För att kunna uppnå uppsatsens syfte som är att vara en handbok för företagsetablering i Tyskland, måste detaljerna därför ge vika för en överskådligare beskrivning av den tyska bolagsrätten. Samma sak gäller för kapitlet om företagsköp som absolut hade kunnat vara en uppsats i sig men som kändes som en viktig faktor att nämna men som inte kunde ges tillräckligt utrymme för djupdykning i detaljer.

Viktiga faktorer som uppsatsen inte har behandlat är den arbetsrättsliga aspekten av en utlandsetablering. Skatterätten har ett eget kapitel men är att anse som en översikt över det skatterättsliga läget i Tyskland idag och erbjuder inte några fördjupningar. Detta är två väldigt intressanta områden men skulle uppsatsen omfatta även dessa hade tyvärr uppsatsen blivit alldeles för omfattande.

1.4 Material

Främst har jag funnit stöd för uppsatsen i den tyska lagtexten. Eftersom förarbeten inte har samma status i Tyskland som inom den svenska rättsordningen så har jag inte använt mig av dessa. Eftersom det händer mycket inom bolagsrätten i Tyskland så har det varit lite svårt att hitta material om dagsläget.

Det som skrivs om den tyska bolagsrätten i Sverige har jag upplevt som kommande från näringslivet, inte från juristerna. Därför har jag fått använda mig av en del artiklar från tidningar som inte är politiskt neutrala. Jag är medveten om detta och har försökt att hitta belägg för artikelförfattarens påstående så långt det har varit möjligt.

Internet har varit till en stor hjälp eftersom det där har varit möjligt att få tag på tysk litteratur och få en uppfattning om hur det rättspolitiska läget är. Jag har använt mig mycket av både den tyska och svenska statens hemsidor. Icke-statliga hemsidor som den svensk-tyska handelskammarens samt andra tysk-svenska intresseorganisationers hemsidor har varit till nytta. Dessa forum har jag främst använt som medel för att komma åt andra källor som exempelvis lagtext.

2 Etableringsformer

2.1.1 Dotterbolag

Det vanligaste och det mest varaktiga sättet att etablera sig utomlands är i form av ett dotterbolag. Ett dotterbolag är ett eget bolag som grundas efter sätelandets regler men som ägs av ett moderbolag. I detta fall när man talar om en svensk etablering i Tyskland så är moderbolaget ett svenskt bolag, troligtvis ett aktiebolag eller ett handelsbolag. Fördelen med att starta ett dotterbolag är att dotterbolaget å ena sidan är ett fristående bolag och skulle det gå dåligt för dotterbolaget är det inte nödvändigt att moderbolaget drabbas. Dessutom kan aktiebolag inom koncernen skattefritt överföra koncernbidrag (inom EU) för att hjälpa en del av koncernen som behöver detta.¹ Det finns också en psykologisk fördel med att starta ett dotterbolag eftersom det ger de tyska kunderna en insikt om att företaget är varaktigt och har intentionen att stanna i Tyskland.

Uttrycket "at-arms-length" betyder att Moderbolag och dotterbolag inte ska behandla varandra annorlunda än en oberoende tredje handelspartner. Det vill säga inga specialpriser eller specialvillkor mellan moder- och dotterbolag. Detta för att hindra att man flyttar pengar otillbörligen mellan bolagen med handel som täckmantel. Ett dotterbolag har en egen juridisk identitet skilt från moderbolaget och detta måste respekteras. De båda bolagen måste ha skilda bokföringar för att visa att det är just två bolag. Skulle det visa sig att dotterbolaget bara är moderbolagets förlängda arm, så kan exempelvis ett GmbH² inte åberopa sin karaktäristiska ansvarsbegränsning utan moderbolaget skulle få ställa upp med sitt kapital. Skulle ett moderbolag inverka skadligt eller ha orimligt inflytande på sitt dotterbolag kan moderbolaget bli skadeståndspliktigt gentemot dotterbolaget³.

2.1.2 Handelsagent

En handelsagent är alternativet för den som bara vill etablera sig genom en försäljningskanal för sina varor. Reglerna för handelsagent i Tyskland är nästan desamma som de svenska reglerna för utländska handelsagenter i Sverige. Många av reglerna som omgärdar handelsagenten är tvingande, så det är av mindre betydelse vilket lands rättsordning som är tillämplig på handelsagentens handelsavtal. Handelsagenten och bolaget gör en överenskommelse om hur stor fullmakt agenten ska ha. En handelsagent kan

¹ Mer om olika sorters dotterbolag nedan.

² Läs mer under 3.1.2.

³ <http://www.tyskret.com/svenska/handel/etabler.html> 2006-09-25.

ta upp anbud samt sluta avtal i företagets namn till skillnad från en ”representation”.⁴

2.1.3 Representation

Detta är den minst omfattande etableringsformen och används mest som ett serviceställe för det svenska företaget. Trots att representationen har betydligt mindre befogenheter och är helt osjälvständig till skillnad från en filial så behandlas ett utländskt företags representation rent juridiskt ändå som en sorts filial, en så kallad avhängig filial (unselbständige Zweigstelle). Definitionen av avhängig filial har framkommit genom tysk rättspraxis.⁵

Viktigt att veta är att representationen måste göra en rörelseanmälan. Om rörelseanmälan inte görs kan detta anses vara en ordningsförseelse och representationen riskerar böter⁶ De som arbetar på en representation har inte rätt att själva sluta avtal utan kunden skickas vidare till Sverige för att där göra avtalsslut med behörig person.⁷

2.1.4 Filial

Det finns några typiska egenskaper som utmärker en filial (Zweigniederlassung). Filialen ska bedriva samma typ av verksamhet som det svenska företaget men det innebär inte att den måste vara verksam inom alla företagets områden. Verksamheten i en filial är både självständig och osjälvständig. Den ska å ena sidan ha en självständig affärsverksamhet och en relativt självständig förvaltning dock krävs inte att filialen för en egen bokföring. Filialen måste vara tydligt skild från det svenska bolaget och bedriva en självständig verksamhet, alltså inte endast fungera stödverksamhet till det svenska bolaget. Filialen kan ses som det svenska bolagets förlängda arm på den tyska marknaden. Verkställande direktör på filialen kan inneha fullmakt eller en mer omfattande procura att ingå avtal på det svenska företagets vägnar. Det ger den tyska filialens ledning en viss självständighet men filialen måste oftast se sig bunden av det svenska företagets anvisningar.

Det som verkligen är utmärkande för en filial är att moderbolaget har fullt ansvar för alla filialens förpliktelser. Filialen saknar egen rättskapacitet och anses vara en del av det svenska företaget. Det innebär att filialen inte kan

⁴ <http://www.handelskammer.se/investera/handelsagent.asp> 2006-09-25.

⁵ OVG Münster DÖV 1996, 520,

<http://www.justiz.hessen.de/VGRecht/Rechtsp.nsf/0ff7514c9bdb14d3c125654400494b3f/152c323387812658c12565d900752cd4?OpenDocument>.

⁶146 § GewO.

⁷<http://www.tyskret.com/svenska/handel/etabler.html> 2006-10-17.

gå i konkurs eller äga partsbehörighet. Skulle filialen hamna i en situation som kräver domstolsförhandlingar så är det svenska bolaget som kan stämma eller bli stämt, inte filialen. Enligt tysk rätt kan filialen inte heller registrera fastighetsförvärv i fastighetsregistret, även detta åligger det svenska bolaget.⁸

En filial ska anmälas till handelsregistret och detta ska ske så fort en affärsmässig aktivitet utövas. För att anmäla filialen till Handelsregistret behöver man hjälp av en Notarius Publicus (notar), det är notar som lämnar in anmälan och ser till att den blir undertecknad av alla styrelsemedlemmar. Det är smidigast att använda sig av en tysk notar men om man vill använda sig av en svensk notar så måste en apostille utfärdas av UD eller av en notar. Utfärdas ingen apostille innebär det ett mödosamt arbete att bestyrka alla handlingar var gång de ska användas. När ett utländskt bolag ska registrera sig, krävs att bolagsavtalet översätts av en auktoriserad översättare och att denna handling sedan lämnas in tillsammans med anmälan. Filialen är anmälningspliktig till handelsregistret men det är en deklatorisk handling vilket innebär att filialen inte blir en filial genom själva anmälan utan filialens uppkomst sammanfaller med verksamhetens början.⁹

Det uppkommer större fasta kostnader vid grundandet av ett bolag i förhållande till att starta en filial. När man startar ett nytt bolag krävs ett bland annat kapitaltillskott främst till bolagets egna kapital samt till olika avgifter och skatter, exempelvis stämpelskatt. Filialen är dock inte heller gratis eftersom en notar måste anlitas för etableringen.

⁸ R Ek s. 205.

⁹ <http://www.tyskret.com/svenska/handel/etabler.html> 2006-11-17.

3 Bolagsformer

De båda stora grupperna inom den tyska bolagsrätten är personbolag (Personengesellschaft) och kapitalbolag (Kapitalgesellschaft). De kapitalbolag som finns är det tyska aktiebolaget (AG) som motsvarar det svenska aktiebolaget. GmbH är den mest populära bolagsformen för utländska företags dotterbolag. Detta är ett mer personrelaterat bolag utan aktieandelar med ett som namnet beskriver begränsat ansvar. GmbH saknar en exakt motsvarighet i Sverige. Det tredje kapitalbolaget är det lilla aktiebolaget som har mindre formkrav än det stora AG.¹⁰ Kapitalbolagen har lånat mycket reglering av varandra och vissa formkrav är precis likadana för alla kapitalbolag. Men för att slippa förvirring kommer dessa regler att upprepas under respektive kapitel fastän samma sak gäller för alla bolagsformerna. Samma sak gäller personbolagen, där BGB-bolaget är grundstommen till de andra bolagsformerna och därför kommer reglerna för de olika personbolagsformerna att vara lika i flera fall.

Vilken bolagsform man väljer att etablera sig i kan bero på många olika faktorer, inte enbart juridiska. Kapitalbolagen har en minsta kapitalinsats som är högre än den svenska och kan för ett mindre bolag tyckas vara en för stor satsning. Samtidigt är fördelen att bolagsansvaret är begränsat till kapitalinsatsen och risken för personligt ansvar är mycket liten. Är det svenska bolaget inte intresserat av att lägga så mycket pengar på en utlandssatsning så kan ett personbolag vara en smidig lösning. Ett personbolag är billigare men framförallt går det snabbare att grunda ett personbolag eftersom det inte finns något krav på att en Notarius Publicus måste medverka i grundandet. Ansvaret blir däremot personligt och är inte fördelaktigt för ett stort företag. Enligt statistik väljer de flesta svenska bolag att satsa i kapitalbolag.¹¹ Mera ingående om de olika bolagsformerna beskrivs nedan.

3.1 Kapitalbolag

3.1.1 Aktiebolag

Aktiengesellschaft (AG) är den tyska motsvarigheten till det svenska aktiebolaget och regleras genom den tyska aktiebolagslagen (AktG). Bolagsformen är dock inte alls lika populär i Tyskland som den är i Sverige och detta beror till stor del på att den mycket smidigare bolagsformen GmbH finns att tillgå. Den tyska aktiebolagslagen är omfattande och innehåller många tvingande regler. Att starta ett AG är både dyrt och tidskrävande. För privata utländska bolag ses lagen som alltför stel och

¹⁰ <http://www.handelskammer.se/top/faq3.asp?hrid=18&urid=18#23> 2006-10-07.

¹¹ <http://www.tyskret.com/svenska/handel/etabler.html>.

detaljerad och bolagsformen används i princip inte av dessa. Det är framförallt de stora tyska bolagen som väljer denna bolagsform därför att bolag i Tyskland måste ha formen AG för att vara börsnoterat. Tysk bolagsrätt föreskriver också att vissa verksamheter måste drivas i AG-form. Exempel på sådana verksamheter är bank- och försäkringsbolag. Ett svenskt bolag som redan är börsnoterat i Sverige har kanske inget behov av att starta bolag i AG-form såvida de inte tillhör den kategori som kräver AG-form.¹²

3.1.1.1 Grundandet av ett AG

Genom en reform 1994 har förbättringar skett inom detta område även om det fortfarande är krångligt att starta ett AG. Sedan 1994 är det nu möjligt att vara ensam grundare. Tidigare fanns det ett minimum på minst fem delägare, vilket gjorde det svårt för ett bolag att starta ett AG om det inte var villigt att ta in andra delägare.¹³ Idag har reglerna blivit förenklade och det är även möjligt med så kallat enmansbildande. Det finns inte heller något krav på att delägaren måste vara av särskild nationalitet eller inneha tyskt medborgarskap.¹⁴

Det första som ska göras vid grundandet av ett AG är att bolagsordningen ska skrivas. De tvingande reglerna för bolagsordningen innehåller främst krav på bolagets föremål för verksamhet, firma, säte, aktierna och aktiekapitalets storlek, styrelsens sammansättning och formen för bolagets kungörelser (Gesellschaftsblätter). Kungörelsen görs i Bundesanzeiger, vilken är motsvarigheten till Post- och inrikes tidningar.¹⁵

I kapitalbolagsformerna finns det en kapitalinsats som delägarna ska sätta in i företaget. Minsta möjliga insats i ett AG är 50 000 euro men liksom i Sverige så ligger medelinsatsen betydligt högre. Medelinsatsen i Tyskland är 2,8 miljoner euro¹⁶. Det måste noga anges hur stor andel varje delägare bidrar med samt om det är fråga om pengar eller apportegendom och vem som kan tillskrivas apportegendom respektive pengar. Hur mycket kapital som betalas in vid grundandet måste också anges, och det är krav på att minst 25 % av totalkapitalet ska erläggas. Om grundaren är ensam måste även en säkerhet ställas för det icke inbetalda beloppet, det kan exempelvis vara i form av en bankgaranti.¹⁷ Aktier skall vara på minst 1 Euro och alltid i hela Euro.¹⁸

Det är själva aktietecknandet som gör AG till ett aktiebolag. Det är bolagsgrundarna som utför själva aktieteckningen¹⁹. Därefter ska de olika organen och revisorn utses. Det är först när organ och revisor har utsetts

¹² Ralf Ek, s 253.

¹³ http://de.wikipedia.org/wiki/Aktiengesellschaft_%28Deutschland%29.

¹⁴ <http://www.schwedenkammer.de/dokumente/foeretag.pdf>.

¹⁵ R Ek, s 253.

¹⁶ <http://www.tyskret.com/svenska/handel/etabler.html>.

¹⁷ 36 § AktG.

¹⁸ <http://www.schwedenkammer.de/dokumente/foeretag.pdf>.

¹⁹ 29 § AktG.

som bolaget har rättskapacitet.²⁰ När delägarnas insatser är erlagda och bildanderapport har skrivits ska företagsledning och styrelsen granska bildandet. Även en granskning av de delägare som är med i styrelsen eller företagsledningen kan bli föremål för en prövning.²¹ Sist men inte minst ska bolaget registreras i det tyska handelsregistret. Har bolaget varit aktivt redan innan registrering så har den person som har handlat i AG:s namn ett grundansvar för de skulder eller förbindelser som uppkom på hans/hennes beväg.²² Det kan vara bra att ha i åtanke att föra över dessa skulder på företaget när registrering har skett. Innan registrering sker ska en domare se över bildandet och säkerställa att anmälning och bildande har skett på ett korrekt sätt. Nu är bolaget bildat och aktieandelar kan delas ut. Rörelseanmälan och anmälan till handels och industrikammaren i kommunen ska göras.²³

3.1.1.2 Delägaransvar

Eftersom bolaget är en egen juridisk person är inte delägarna automatiskt personligt ansvariga. Delägarna har dock en skyldighet att agera med omsorg för företaget. Brister delägarna i sin omsorg kan det få allvarliga konsekvenser. Främst kan ett skadeståndsanspråk uppkomma men om delägaren gör sig skyldig till felaktiga presentationer eller oriktiga uppgifter så kan det få straffrättsliga konsekvenser.²⁴

Delägarna har inte bara skyldigheter utan även rättigheter. Förmögenhetsrättigheter och medverkanderättigheter är de mest centrala rättigheterna. Förmögenhetsrättigheterna innebär att delägaren har rätt till utdelning och sin andel vid händelse av likvidation. Skulle AG utöka sina aktieandelar så har gamla delägare företräde framför icke-delägare.²⁵ Medverkanderättigheterna innebär vad namnet syftar på att delägaren har rätt att medverka i företagets angelägenheter. Delägaren har rätt att bli informerad av företagsledningen vad som sker i företaget. Medverkanderätten utövas genom bolagsstämma.²⁶

3.1.1.3 Organ

För att AG ska kunna handla som en juridisk person måste det finnas organ som kan föra dess talan samt sköta verksamheten. Den tyska bolagsrätten föreskriver tre organ som måste finnas i ett AG; Bolagsstämma (Hauptversammlung), Styrelsen (Vorstand) och ett kontrollråd (Aufsichtsrat). Organens förhållande till varandra är bestämd genom en

²⁰ 30 § AktG.

²¹ 33 § AktG

²² 41 § AktG.

²³ 32-36 §§ AktG.

²⁴ R Ek s. 254.

²⁵ 271, 186 §§ AktG

²⁶ 131 § AktG.

tvingande kompetensfördelning som har som syfte att balansera organen mot varandra.²⁷

Styrelsen har den verkställande rollen och är också det organ som är uttryckligen ansvarigt för den löpande förvaltningen enligt den tyska bolagsrätten.²⁸ Styrelsen företräder företaget utåt och har rätt att fatta beslut om hur företaget ska skötas internt. Styrelsen är sammanfattningsvis det organ som har befogenhet att leda samt företräda företaget (die Gesamtgeschäftsführungsbefugnis und die Gesamtvertretungsmacht). För att styrelsen ska kunna agera måste styrelsen åtnjuta förtroendet från de båda övriga organen i enlighet med den reglerade maktbalans som finns mellan organen. Styrelsen bildas genom att ett avtal upprättas om hur styrelsen är sammansatt. Detta avtal är i regel bolagsavtalet.²⁹

Det är inte tillåtet att vara medlem i både styrelsen och kontrollrådet. Kontrollrådet (Aufsichtsrat) är ett särskilt tillsynsorgan som bestämmer styrelsens sammansättning och kontrollerar den. Det är det övervakande organet. Kontrollrådet kan inte själv genomföra verkställande handlingar och får inte ge styrelsen direktiv men det kan däremot kräva att styrelsen har kontrollrådets godkännande av vissa frågor.³⁰ I det tredje organet, bolagsstämman, är det delägarna som är medlemmar. Stämman brukar hållas en gång om året men vid viktiga beslut kan det vara påkallat att samla stämman. Bolagsstämman fattar beslut med enkel majoritet. Vid beslut som innebär ändring i bolagsavtalet t ex upplösning av bolaget krävs dock 75 % av majoriteten³¹. Kallelse till bolagsstämman kringgärdas av regler. Kungörelse av kallelsen skall göras i Bundesanzeiger och ska äga rum där bolaget har sitt säte eller vid den börs där aktierna är noterade. Kallelsen ska skickas ut en månad + deponeringsfristen innan bolagsstämman är utsatt.³²

3.1.1.4 Beskattning

AG är ett eget skattesubjekt och beskattas alltså separat från delägarna. Delägarna beskattas för sin eventuella inkomst/lön/utdelning efter tyska regler och efter det tysk-svenska dubbelbeskattningsavtalet.³³

3.1.1.5 Firmanamn

Firmanamnet kan bestämmas utifrån namnet på en person eller utifrån vad företaget har för verksamhet, men det är också tillåtet att skapa ett fantasinamn. Det som dock måste finnas med i namnet är bolagsformen. Exempelvis ”Svenssons ost AG”.³⁴

²⁷ <http://www.tyskret.com/svenska/handel/etabler.html>.

²⁸ § 76 AktG.

²⁹ R Ek, s 253.

³⁰ Hueck s. 190.

³¹ 179 § AktG.

³² 121-123 §§ AktG.

³³ R Ek, s 257.

³⁴ 17, 18, 19 §§ HGB.

3.1.1.6 Avvecklande av ett AG

Aktiebolaget kan avvecklas på ett antal grunder. Finns det en utsatt tidsgräns i bolagsavtalet som har löpt ut innebär detta att bolaget ska upplösas.³⁵ Stämmobeslut om avveckling kräver 75 % av delägarnas röster. Vid konkursförfarande är bolaget att anses som upplöst när konkursförfarandet vunnit laga kraft. Men bolaget är inte avvecklat förrän det har kungjorts i Bundesanzeiger att bolaget ska avvecklas samt att likvidation har genomförts. Slutligen måste delägarna kontakta handelsregistret och avregistrera sig³⁶.

3.1.1.7 Det lilla aktiebolaget

För vissa branscher krävs det att bolaget antar formen AG i Tyskland. Exempel på detta är som tidigare nämns banker och försäkringsbolag. Då finns det anledning att titta på alternativet "lilla AG" Det lilla aktiebolaget har lättare formkrav med bland annat mindre regler runt kallandet till bolagsstämma. Men å andra sidan kan bolaget inte vara börsnoterat.³⁷ Detta alternativ till det stora AG kan vara gynnsamt för ett svenskt moderbolag då det kan spara både tid och pengar. De enklare reglerna gör att det blir billigare att fatta beslut både i styrelse och bolagsstämma och ett svenskt moderbolag har inget behov av att kunna börsnotera sitt dotterbolag.

3.1.2 GmbH-ett andelsbolag

Det tyska näringslivet är ofta något avvisande mot utländska bolags filialer, med för Tyskland, okända rättsformer. I svensk bolagsrätt existerar ingen direkt motsvarighet till det tyska GmbH. Samtidigt är ett svenskt HB eller AB, i det närmaste okänt i Tyskland. Därför grundas i de flesta fall, dotterbolag med rättsformen "Gesellschaft mit beschränkter Haftung" (GmbH). Denna form är en populär och ansedd bolagsform i Tyskland, mycket på grund av sitt ansvarsprivilegium. En annan fördel är att den tvingande lagstiftningen som omgärdar ett GmbH är relativt liten. Det gör att delägarnas förhållanden och grundurkunden tillåts att utformas väldigt flexibelt. Detta i sin tur tillåter ofta att moderbolaget kan ha direkt kontroll över dotterbolagets ledning³⁸.

3.1.2.1 Ansvarsprivilegiet

Direkt översatt är ett GmbH ett bolag med begränsat ansvar. Det utmärkande för denna företagsform är det så kallade ansvarsprivilegiet. Ansvarsbegränsningen består i att bolaget bara kan ansvara upp till

³⁵ 262 § AktG.

³⁶ 263-264 §§ AktG.

³⁷ R Ek s 258.

³⁸ R Ek s 240.

grundkapitalets värde. Detta innebär att bolagsmän, företagsledaren och moderbolag inte blir ansvariga med sina förmögenheter. Ansvarsprivilegiet börjar dock först gälla när det fastställts att det är ett GmbH genom registreringen.³⁹

3.1.2.2 Grundandet av ett GmbH

Grundandet av ett GmbH sker genom 4 steg.

- Först ska ett bolagsavtal skrivas.
- Därefter ska slutandet av avtalet bevitnas och läsas upp av en Notarius publicus (Notar). I Bolagsavtalet måste vissa uppgifter finnas med. De tvingande uppgifterna är firmans säte, hur stort grundkapitalet (Stammkapital) är, firmans syfte samt hur stor andel var och en av bolagsmännen har (så kallat Stammeinlage).⁴⁰
- Hittar notaren några oegentligheter i bolagsavtalet så påpekar han/hon dessa och grundarna måste då åtgärda felen.
- Bolaget måste anmälas och slutligen registreras i det tyska handelsregistret. Det är notarius publicus som är central i detta skede, det är han/hon som reder ut eventuella tvivelaktiga frågor, ser till att bestämmelserna i lagen är uppfyllda och att bolaget anmäls till Handelsregistret.

Det kan vara klokt att kontakta en Notar så tidigt som möjligt i bolagets utvecklingsstadium eftersom det ofta är långa väntetider. Det är risk för att språkbarriärer måste överskridas och då gäller det att vara ännu mer förutseende och hitta en Notar som även kan tala engelska eller ett annat gemensamt språk. Vid mötet med notaren måste den verkställande direktören (VD) vara närvarande eftersom VD då kommer att bli delgiven sina förpliktelser. Det är bara notaren som har behörighet att göra detta. Grundarna däremot har sin fulla rätt att avstå från mötet och skicka en person med fullmakt.⁴¹

3.1.2.3 Firmanamnet

Som tidigare nämnts så är de tvingande reglerna för ett GmbH inte så omfattande och även vid val av firmanamn har bolagsgrundaren mycket svängrum. En övergripande regel är att firmanamnet måste uppfylla villkoret "Firmenwahrheit und Firmenklarheit" dvs. sanning och klarhet. Namnet får inte vara vilseledande. Firmanamnet ska godkännas av tyska handelsregistret och det görs genom att det inte får avslag vid registrering. Handelsregistret anses dock vara ganska så petiga i sina krav. Namnet ska i övrigt innehålla en beskrivning av bolagets verksamhet eller ha ett bestämmande namn eller en kombination av dessa två.⁴²

³⁹ 13 § II GmbHG

⁴⁰ 2 § GmbHG

⁴¹ 8 § st 3 GmbHG.

⁴² 17, 18, 19 §§ HGB.

3.1.2.4 Grundkapitalet

Grundkapitalet har ett minimibelopp på 25 000 Euro. Minst hälften, det vill säga, 12 500 euro måste betalas in kontant i bolaget medan resterande kan vara apportegendom. Hälften utav grundkapitalet ska vara inbetald då bolaget registreras i handelsregistret. Finns det bara en bolagsman så måste hela grundkapitalet betalas in på en gång alternativt skall bankgaranti för det belopp som inte är inbetalt kunna uppvisas. Är grundkapitalet mer än 50 000 euro behöver endast en fjärdedel betalas in direkt.⁴³

Genomsnittet av alla GmbH har dock mer än 225 000 € i grundkapital, vilket kan tolkas som att flera bolag väljer att ha kvar GmbH formen fastän det rent storleksmässigt skulle kunna vara ett AG.⁴⁴

3.1.2.5 Bolagsmannens ansvar

Ett GmbH är en juridisk person i vilken både juridiska eller naturliga personer kan bli delägare genom en kapitalinsats. Som juridisk person har ett GmbH både skyldigheter, rättigheter samt kan ställas inför rätta och driva process.

Bolagsledaren (Geschäftsführer) och bolagsmän ansvarar i normalfallet inte privat för bolagets handlingar. Det finns dock undantag då detta begränsade ansvar kan falla bort, så kallat genombrottsansvar (Durchgriffshaftung). Vid genombrottsansvar blir en bolagsman personligt ansvarig och får svara med sin egen förmögenhet. Genombrottsansvar kan tillämpas vid missbruk av bolagsformen exempelvis vid sammanblandning av ägarnas privata förmögenhet och företags förmögenhet. Då har inte den ansvarige bolagsmannen/bolagsledaren rätt att åberopa ansvarsbegränsningen i 242 § BGB eller 13 II GmbHG längre. Det finns inget lagrum som definierar genombrottsansvar i den tyska rätten utan termen har framkommit genom rättspraxis och doktrin. Genombrottshandlingen kan också bedömas varit för handen av Bundesgerichtshof (tingsrätten), om det gäller en borgenärsskada förutsatt att skadan är regelvidrig enligt skadeståndsparagrafen 826 BGB.⁴⁵

3.1.2.6 Organen

Det finns en klar åtskillnad i det tyska bolaget mellan vad styrelsen ("Aufsichtsrat") och företagsledningen ("Geschäftsführung") ska göra. Enkelt uttryckt så styr den verkställande direktören över den löpande driften av företaget medan styrelsen har som uppgift att kontrollera VD: n. Det är bara internt som VD: s teckningsrätt kan begränsas och detta görs i anställningsavtalet. Därefter går det i princip inte att göra några ändringar i VD: s teckningsrätt. Teckningsrätten utåt är i vilket fall obegränsad. Den klara åtskillnaden i bolagsrätten mellan de båda organen är att det inte är

⁴³ <http://www.tyskret.com/svenska/handel/etabler.html> 2006-10-20.

⁴⁴ <http://www.tyskret.com/svenska/handel/etabler.html> 2006-10-20.

⁴⁵ <http://de.wikipedia.org/wiki/Durchgriffshaftung> 2006-10-22.

möjligt för VD att vara del av styrelsen. Det är alltså av stor vikt att VD: n är noga utvald eftersom personen i fråga kommer att inneha stor frihet och ansvar. För att kunna bli VD i ett GmbH så får personen i fråga inte vara tidigare straffad för ekonomisk brottslighet. Han/hon behöver inte vara bosatt i Tyskland, men skall vara EU-medborgare. Skulle VD inte vara från ett EU-land så krävs ett speciellt arbetstillstånd.

Det är inte nödvändigt att skapa en styrelse i ett GmbH och det är sällan att det verkligen upprättas en styrelse i praktiken. Det är ofta möjligt att hålla en bolagsstämma efter behov och fatta besluten då.

3.1.2.6.1 VD: s ansvar

Som ovan konstaterats så ansvarar generellt inga fysiska personer personligen gentemot tredje man. Det finns dock undantag. Det är först genom registrering i Handelsregistret som bolaget tar över det ansvaret begränsat till bolagskapitalet. Innan dess är den verkställande direktören personligen ansvarig för bolagets förehavanden.

Efter registrering finns det dock fortfarande ett par ansvarsområden för VD som att se till att bolaget deklarerar i god ordning och betalar de skatter och avgifter som bolaget är pliktigt att betala. Typiska sådana skatter är de sociala avgifterna och källskatt. Vid insolvens i bolaget har VD en skyldighet att, liksom i svensk insolvensrätt, lämna in konkursansökan utan onödigt dröjsmål inom loppet av tre dagar efter det kommit/borde ha kommit till VD: s kännedom. Annars föreligger straffansvar och vid fortsatt löpande verksamhet med ekonomiska dispositioner så kan VD bli personligen ersättningsskyldig till de borgenärer som lidit skada.⁴⁶

3.1.2.7 Beskattning

Ett GmbH är i egenskap av juridisk person och kapitalbolag ett eget skattesubjekt och måste betala bolagsskatt. Just för att GmbH är ett eget skattesubjekt är det också enkelt att separera moderbolagets verksamhet från dotterbolagets rent skattemässigt.

3.1.2.8 Avvecklandet av GmbH

Finns det en angiven tidsfrist i bolagsavtalet så bestämmer denna när bolaget inte längre ska existera. Finns det ingen bestämd tid för upplösande så krävs ett delägarbeslut med 75 % majoritet för att kunna avveckla företaget. Upplösningen ska kungöras i motsvarande Post- och inrikes tidningar. I kungörelsen uppmanas borgenärerna att ge sig till känna.⁴⁷

⁴⁶ <http://www.tyskret.com/svenska/handel/etabler.html> 2006-10-22

⁴⁷ 61 § GmbHG.

Ofrivilliga avvecklanden sker genom domstols dom, eller en förvaltningsmyndighets beslut. Vid konkurs anses företaget vara avvecklat när konkursförfarandet har vunnit laga kraft.⁴⁸ Enbart en upplösning av företaget gäller inte som ett avvecklande av detsamma. Det krävs att företaget underkastas likvidation. Om inte särskilda likvidatorer har utsetts av delägarna så faller det på bolagsledarnas roll att sköta likvidationen. Detta kan vara en praktisk fråga och är beroende av hur stort bolaget är och hur kompetenta bolagsledarna är i likvidationsfrågor. Vad likvidatorerna ska göra är i huvudsak att reda ut bolagets affärer, avsluta pågående affärsrelationer och omvandla bolagets resurser till pengar. De pengar som eventuellt blir över efter att eventuella skulder har betalats delas ut till delägarna.⁴⁹

3.1.3 Kommanditbolag

3.1.3.1 Lagreglering

Det tyska kommanditbolaget liknar mycket det svenska kommanditbolaget. Det tyska kommanditbolaget har flera regler gemensamt med det tyska handelsbolaget som behandlas ovan. Kommanditbolaget är i grunden en variant av handelsbolaget och i det fall att reglerna för kommanditbolag⁵⁰ inte är tillräckliga tillämpas reglerna för handelsbolag.⁵¹ Kommanditbolaget har en inskränkt rättspersonlighet men är inte en juridisk person även om den i många avseenden liknar en. Kommanditbolaget kan vara part i en rättegång, förvärva rättigheter och gå i konkurs.⁵²

3.1.3.2 Grundande

Det måste finnas minst två bolagsmän, en komplementär och en kommanditist. Dessa två ska skriva ett bolagsavtal. Bolagsavtalet bör vara skriftligt, det finns ingen tvingande regel om detta men vid registrering av bolaget hos det tyska Handelsregistret ska bolagsavtalet lämnas in tillsammans med ansökan om registrering. Företagsnamnet har samma förbehåll som övriga bolagsformer. Det är tillåtet med fantasinamn men bolagsformen måste finnas med i namnet. Namnet måste alltså följas av beteckningen KG. Om fast egendom ska föras in i bolaget ska bolagsavtalet bevittnas av notar i annat fall är notars inblandning inte en nödvändighet.⁵³

⁴⁸ 60 § GmbHG.

⁴⁹ 66-72 §§ GmbHG.

⁵⁰ § 161 → HGB.

⁵¹ § 105 → HGB.

⁵² R Ek, s 233.

⁵³ R Ek, s 233.

3.1.3.3 Delägarna

Förhållandet mellan delägarna bestäms genom bolagsavtalet som tidigare nämnts. Detta är klart beroende av hur bolagsavtalet ser ut men vanligen ansvarar komplementären för bolagets ledning och verksamhet samt är personligen helt ansvarig för bolagets skulder, medan kommanditisten bara ansvarar för sin insats.⁵⁴ Komplementären är den som företräder företaget och sköter bolagsledningen, medan kommanditisten inte får lov att företräda bolaget⁵⁵. Hur mycket kommanditisten har att säga till om kan justeras i bolagsavtalet men i regel kan han/hon endast invända mot bolagsbeslut om dessa beslut övergår vad som normalt omfattar drivandet av bolagets verksamhet⁵⁶. En kontrollmöjlighet som kommanditisten har infinder sig vid årsbokslutet. Kommanditisten har full insiktsrätt i årsbokslutet och möjlighet att kontrollera vad som sker i bolaget⁵⁷ dessutom har kommanditisten rätt till 4 % av sin kapitalandel som ”förutdelning“ detta kan dock ändras genom bolagsavtalet.

Kommanditdelägaren har dock vissa krav på sig. Trohetsprincipen måste iakttagas av kommanditisten vilken innebär att han/hon inte får vidta någon åtgärd eller agera på sådant sätt som kan vara bolaget till skada.

3.1.3.4 Delägaransvar

Viktigt att tänka på vid grundandet av ett kommanditbolag är att kommanditistens ansvarsbegränsning är tillämplig först efter det att bolaget har registrerats hos Handelsregistret. Alla transaktioner och affärer som görs innan registrering är även kommanditisten personligt ansvarig för. Detta gäller även vid byte av delägare. När delägarbyte är för handen måste detta anmälas till handelsregistret. Under tiden, mellan bytet och registreringen är den nye delägaren oskyddad mot personligt ansvar⁵⁸. Delägaren som träder ut ur bolaget är fortfarande personligen ansvarig för de skulder som uppkommit under tiden som han/hon fortfarande var delägare och som löper på högst 5 år.⁵⁹

Kommanditbolaget svarar med sin företagsförmögenhet om det skulle ställas till ansvar, och komplementären svarar även med hela sin personliga förmögenhet. Kommanditdelägaren är begränsad till sin insats och har denna insats redan tagits i anspråk bortfaller kommandistens personliga ansvar.⁶⁰

Efter avvecklande av bolaget kvarstår delägarnas personliga ansvar gentemot de borgenärer som har uppklarade fodringar kvar.⁶¹

⁵⁴ § 163 HGB.

⁵⁵ § 170 HGB.

⁵⁶ § 164 HGB.

⁵⁷ § 166 HGB.

⁵⁸ § 176 HGB.

⁵⁹ § 159 HGB.

⁶⁰ § 161, 2st, § 124, § 128 HGB.

⁶¹ R Ek, s 232.

3.1.3.5 Beskattning

Beskattningen är även den reglerad på samma sätt som hos handelsbolaget och beskattningen sker på delägar nivå och bolagets vinst tillgodoräknas delägarna.⁶²

3.1.3.6 KG & GmbH

Det finns även en blandbolagsform som är mycket likt ett kommanditbolag. I denna bolagsform har egenskaper ”lånats” av bolagsformen GmbH. Här kan komplementären vara en juridisk person som exempelvis ett GmbH och det ”personliga ansvaret” som kommanditisten har, begränsas då till kapitalbolagets kapital. Vid registrering måste bolagets i detta fall följas av beteckningen GmbH & Co KG. Detta kan vara ett alternativ till ett renodlat GmbH, eftersom formen kan erbjuda en ansvarsbegränsning när komplementären är ett GmbH. Men ett vanligt kommanditbolag är nog mest attraktivt för en privatperson att vara kommanditist i och därmed vara säker på vad som står på spel och att utan större inblandning i den löpande verksamheten kunna inkassera sin procentandel av det insatta kapitalet. Ett större företag som ser sig om efter en etablering väljer med fördel en annan bolagsform där moderbolaget kan vara delägare.

3.1.3.7 Avveckling av bolaget

När ett kommanditbolag ska avvecklas så är det samma regler som gäller handelsbolaget som ska tillämpas. Bolaget kan upplösas genom att ett konkursförfarande inleds om bolaget är insolvent, genom domstolsbeslut eller om det i bolagsavtalet finns en tidsbestämd livslängd för bolaget.⁶³

Dör en delägare så innebär inte detta att bolaget måste avvecklas utan delägarandelen går i regel över till hans/hennes arvingar⁶⁴. Detta gäller dock bara om det inte är den ende komplementären som dör. Ett kommanditbolag kan nämligen inte verka utan minst en komplementär som driver verksamheten, därför innebär den ende komplementärens död också att bolaget upplöses.⁶⁵ Frivillig upplösning av ett kommanditbolag ska anmälas till handelsregistret av alla delägarna. Vid konkursförfarande behövs inte detta.⁶⁶ Därefter ska en likvidation inledas. Bolagets finanser måste klaras upp och balanseras samt om förmögenhet kvarstår ska den delas upp mellan delägarna i proportion till respektive ägares insats.⁶⁷ Under tiden för avvecklingsförfarandet eller likvidationsförfarandet, ska

⁶² Se oHG

⁶³ § 131 HGB.

⁶⁴ § 177 HGB.

⁶⁵ R Ek, s. 235.

⁶⁶ § 143 HGB.

⁶⁷ § 146 HGB.

firmanamnet följas av tillägget ”under likvidation“⁶⁸. När detta är klart ska likvidation anmälas till handelsregistret.⁶⁹

3.1.4 Europabolag (Societas Europea, SE)

Europabolaget är en produkt av utvecklingen av den inre marknaden inom EU och den gemensamma bolagsrätten. Detta är en väldigt ung bolagsform, och när Sveriges SE-införingslag trädde i kraft 2001 hade bara ett fåtal andra stater gjort detsamma. Dock verkar bolagsformen idag vinna mark och flera länder har hunnit föra in reglerna i sina rättsordningar.⁷⁰

3.1.4.1 Lagreglering

Europabolaget är en aktiebolagsform som skapats för att göra gränsöverskridande verksamhet inom medlemsländerna lättare. Den ursprungliga tanken med europabolaget var att det skulle vara en renodlad unionsprodukt som helt reglerades av EG-rätt. Detta gick dock inte att genomföra, därför har den slutgiltiga lösningen kommit att innefatta både internationell och nationell rätt samt tillkommande nystiftad lagreglering⁷¹. Eftersom detta stycke behandlar en internationell samarbetsprodukt är nedanstående applicerbart på både ett svenskt och ett tyskt europabolag.

Den nya bolagsformen, europabolag, skapades genom SE-förordningen (2157/2001/EG) så sent som 2000/2001. I Sverige regleras europabolaget sedan oktober 2004 i ”lag om europabolag (2004:575)” med förordning (2004:703). Dessa regleringar kompletterar SE-förordningen från 2001. De eventuella luckor som återstår mellan nationell förordning, EG-förordning och EG-direktiv ska den nationella aktiebolagslagen för publika aktiebolag fylla i.

Det är den rättsordning i vars land bolaget har sitt säte som skall tillämpas på europabolaget. I Tyskland är det sedan den 29 december 2004 möjligt att grunda ett europabolag. Det var då den tyska SE-införingslagen (das Gesetz zur Einführung der Europäischen Gesellschaft) trädde i kraft.⁷²

3.1.4.2 Bildandet av ett europabolag

Fysiska personer kan inte starta ett europabolag. Det måste alltså vara en redan existerande juridisk person som är stiftaren.⁷³ Det finns fem olika sätt

⁶⁸ § 253 HGB.

⁶⁹ § 157 HGB.

⁷⁰ Regeringens hemsida, Prop. 2003/04:134

<http://217.160.60.235/BGBL/bgb11f/bgb1104s3675.pdf> .

⁷¹ Regeringens hemsida,

<http://www.regeringen.se/sb/d/374/a/17638;jsessionid=a3CCRIWrdOP7>.

⁷² <http://217.160.60.235/BGBL/bgb11f/bgb1104s3675.pdf> .

⁷³ Bolagsverkets informationsblad 21, 2006-04-21, finns även på Internet: <http://www.bolagsverket.se/dokument/pdf/infomtrl/21.pdf>.

på vilka ett europabolag kan konstitueras. De olika sätten varierar i komplexitet och förbehåll. Förenklat kan man säga att det rör sig om:

- Dotterbolag. Två eller flera aktiebolag kan gå ihop och bilda ett holdingbolag med formen europabolag. Samma villkor gäller här, att minst två omfattas av lagstiftning i ett medlemsland eller har ett dotterbolag som omfattas av lagstiftningen i ett europaland under minst två års tid. För att de ska kunna bilda holdingbolaget måste deltagande aktieägare godkänna bildandet samt förslaget skall granskas av revisorer eller andra oberoende experter. Sedan ska bolaget offentliggöras enligt aktuell medlemsstatslagstiftning.
- Joint venture. Om två eller flera bolag, som bildats i en medlemsstat och där minst två av dessa bolag omfattas av lagstiftning i ett medlemsland eller att bolagen har haft en filial eller dotterbolag i en annan medlemsstat under minst två års tid, ingår ett joint venture (JV, ett gemensamt bolag) och skapa ett dotterbolag. Typiska JV-bolag skapas för projektutveckling.
- Fusion. Minst två publika aktiebolag från minst två olika medlemsstater, genom fusion går ihop till ett europabolag. Det finns ett särskilt direktiv som behandlar fusion av bolag med omvandling till europabolag, rådets tredje direktiv 78/855/EEG av den 9 oktober 1978.
- Konvertering. Ett redan existerande nationellt publikt aktiebolag kan konvertera till ett europabolag om det sedan minst två år tillbaka har ett dotterbolag som omfattas av lagstiftningen i ett annat medlemsland.
- Det sista och enklaste alternativet är om ett redan existerande europabolag bildar ett dotterbolag som även det har formen europabolag.

Huvudregeln i SE-förordningen är egentligen att endast medlemsstater ska kunna dra nytta av denna bolagsform⁷⁴, men i artikel 2.5 i förordningen har ett utrymme lämnas för att även bolag utan EES-säte ska kunna vara delaktiga i ett samarbete som leder till europabolag. Motsvarande regel finns att läsa i lagen om europabolag.⁷⁵ Det finns dock ingen anledning att fördjupa sig i den problematiken eftersom både Sverige och Tyskland är medlemmar i EU.

För att få lov att registrera ett europabolag måste vissa villkor uppfyllas. ”En överenskommelse om riktlinjer för arbetstagarinflytande” måste finnas. Bolagsordningen får inte heller strida mot dessa riktlinjer för då kan inte bolaget registreras. Skulle det vara så att bolagsordningen strider mot arbetsriktlinjerna så måste det ändras, bolagsledningen har då rätt att ändra bolagsordningen på denna punkt utan att bolagsstämman samlas.⁷⁶

⁷⁴ Prop. 2003/04:112 Europabolag, s119.

⁷⁵ 4 § Lagen om europabolag (2004:575).

⁷⁶ Artikel 12.2-12.4 SE-förordningen 2157/2001/EG.

3.1.4.3 Delägarna

Aktiekapitalet är fördelat på aktier som måste ha ett angivet värde i euro. Minimum kapitalinsats är 120 000 euro. Aktieägarna är bara ekonomiskt ansvariga för sin egen andel av kapitalet.

3.1.4.4 Firmanamnet

Företagsnamnet ska följas av beteckningen SE samt måste särskilja sig från andra bolagsnamn i europabolagsregistret. I övrigt gäller detsamma som för andra tyska kapitalbolag, att fantasinamn är tillåtna men att företagsbeteckning ska följa firmanamnet.

3.1.4.5 Bolagets ledning och styrelse

Europabolaget kan organisera sig på två sätt och bolaget bestämmer själv vilket system som passar deras organisation bäst. I det monistiska systemet består organisationen av bolagsstämman och ett förvaltningsorgan. Förvaltningsorganet är motsvarande en styrelse i ett svenskt bolag och ska ha minst tre ledamöter och en VD som utses av förvaltningsorganet.⁷⁷ Den nationella aktiebolagslagens regler är tillämpliga på förvaltningsorganet.

I det dualistiska systemet finns en bolagsstämman, ett ledningsorgan och ett tillsynsorgan. Ledningsorganet står för ledning och förvaltning medan tillsynsorganet har som uppgift att kontrollera ledningsorganet. Bolagsstämman väljer ledamöterna till tillsynsorganet. Ledningsorganet ska ha minst tre ledamöter och tillsynsorganet ska ha minst fem. VD utses av ledningsorganet och får inte lov att vara medlem av tillsynsorganet.⁷⁸

Tillsynsorganet får besluta om de anser att deras medgivande är nödvändigt för vissa handlingar eller beslut som VD eller ledningsorganet företar sig. Sådana villkor om medgivande ska skickas in till bolagsverket för registrering. Villkoret gäller från registreringsdagen.⁷⁹

3.1.4.6 Avvecklande av ett europabolag

Efter två års tid har Europabolaget rätt att omvandlas till ett publikt aktiebolag om ägarna så önskar. Det måste dock finnas minst två godkända årsredovisningar. Avveckling, likvidation och konkurs regleras av den nationella rättsordningen⁸⁰. Bolagsverket eller motsvarande verk i Tyskland, (Firmenregistreringsamt), har rätt att under vissa omständigheter tvinga ett bolag till likvidation. Exempel på ett sådant fall är om europabolaget inte följer bestämmelserna i SE-förordningen. Förordningen föreskriver att bolaget måste ha säte och huvudkontor i samma stat. Skulle bolaget brista i

⁷⁷ 23, 24 §§ Lagen om europabolag

⁷⁸ 16-21 §§ lagen om europabolag tillsammans med nationell aktiebolagslagstiftning.

⁷⁹ 17 § Lagen om europabolag,

http://www.bolagsverket.se/blanketter_infomtrl/europabolag/2007-03-27

⁸⁰ Artikel 63, SE-förordningen 2157/2001/EG.

detta krav kan bolagsverket skicka ut beslut om fastställelse om att bolaget i fråga har brutit i sina skyldigheter⁸¹. I beslutet upplyser bolagsverket också om att bolaget kan bli föremål för likvidation om föreläggandet inte följs. Beslut om likvidation fattar bolagsverket separat. Det är möjligt för bolaget att överklaga både fastställelsebeslut och beslut om likvidation till tingsrätten (Amtsgericht). Beslutet verkställs när det har vunnit laga kraft.⁸²

3.1.4.7 Flytt av europabolag

Det går bra att flytta europabolaget från en medlemsstat till en annan. Ett europabolag som är bildat i Sverige har rätt att flytta sitt säte till Tyskland och där förbli ett europabolag. Bolaget blir bara flyttat och räknas inte som avvecklat, eller som en ny juridisk person. Bolagets borgenärer är skyddade genom SE-förordningen och äger rätt till sina fodringar även i det nya säteslandet.⁸³ Det är dock upp till den nationella lagstiftningen i det nya säteslandet att komplettera borgenärsskyddet i SE-förordningen.

Ledningsorganet skall offentliggöra sitt förslag om flytt och i det förslaget ska det finnas uppgifter om när flytten skall ske, säte, kommande nytt säte, nummer, ny bolagsordning, följder som flytten kan få på arbetstagarintyg, rättigheter och skydd av aktieägare och borgenärer. Det är bolagsverket i respektive land som ger tillstånd till flytt av säte. Bolagsverket kallar bolagets borgenärer till sig och de har rätt att opponera mot beslutet om flytt. Motsätter sig en borgenär flytten så övergår tillståndsprövningen till tingsrätten om det handlar om ett svenskt europabolag eller motsvarande Amtsgericht om bolaget är tyskt⁸⁴.

3.2 Personbolag

3.2.1 Gesellschaft des bürgerlichen Rechts

Detta är den grundläggande personbolagsformen och kan jämföras med det svenska enkla bolaget.

Bolagets, Gesellschaft des bürgerlichen Rechts, (GbR) syfte är att understödja ett, för fysiska personer ”gemensamt ändamål”. Svenska bolag använder vanligtvis formen GbR när det är frågan om köp av fast egendom eller andra passiva kapitalsatsningar. Det kan också handla om en enstaka affärsuppgörelse, och då kan det i bolagsavtalet finnas med en tidsangivelse

⁸¹ Artikel 7 SE-förordningen jmf artikel 63.

⁸² http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate____2395.aspx.

⁸³ Artikel 8, SE-förordningen 2157/2001/EG.

⁸⁴ Bolagsverkets informationsblad 21, 2006-04-21, finns även på Internet: <http://www.bolagsverket.se/dokument/pdf/infomtrl/21.pdf>.

för hur länge bolaget ska existera och kan alltså upphöra efter att affärsuppgörelsen är avslutad.⁸⁵

GbR-bolaget är ingen egen juridisk person utan ses som ett samarbetsforum för enskilda ägare. De enskilda ägarnas samarbete är att anse som ett rent civilrättsligt förhållande. Detta innebär att GbR-bolaget inte har någon rättskapacitet eller partsbehörighet. Vill någon inleda ett rättsligt förfarande mot GbR-bolaget går inte detta, utan personen i fråga får då vända sig till den delägare som han/hon anser ska vara ansvarig.⁸⁶

GbR-bolaget har fördelen att det är en okomplicerad bolagsform. Vid bildandet krävs inte speciell form eller dyr rättshjälp. Svensk juridisk eller fysisk person behöver inte särskilt tillstånd för att få lov att starta ett GbR-bolag i Tyskland.⁸⁷

3.2.1.1 Lagreglering

GbR-bolaget regleras i § 705 och framåt i BGB (Bürgerliches Gesetzbuch). Registrering i handelsregistret är uteslutet eftersom bolaget inte är en juridisk person. Däremot måste bolaget anmälas till den kommun i vilken näringsverksamheten idkas. Rörelseanmälan görs i det fall bolaget driver näringsverksamhet och därigenom anses anmälningsplikten, som är obligatorisk i Tyskland, vara uppfylld. Utför istället företagsägaren ett hantverk så ska bolaget anmälas till hantverksregistret (Handwerksrolle). Är det inte frågan om ett hantverk så måste anmälan göras till industri- och handelskammaren i den kommun där bolaget har sitt säte.⁸⁸

3.2.1.2 Delägarna

Alla delägare har samma rätt att företräda företaget. Förhållandet mellan delägarna är ett mycket jämlikt förhållande. Detta innebär att alla delägarna har uppsägningsrätt, rösträtt och kan medverka till ett avvecklande av företaget.⁸⁹ Finns det inget avtalat i bolagsavtalet om vem som ska leda företaget så görs alla affärsbeslut av samtliga delägare.

Vinster och förluster i företaget delas upp mellan delägarna efter vad som överenskommit i bolagsavtalet. Står det ingenting i bolagsavtalet så ska vinster och förluster delas lika.⁹⁰ Vinsterna delas inte efter hur stor andel varje delägare har utan efter hur många delägare det finns. Detta kan verka orättvist men det finns alltid en möjlighet att justera detta i bolagsavtalet, därför är det praktiskt att ha ett skriftligt avtal i händelse av tvist. Varje

⁸⁵ R Ek s 224.

⁸⁶ R Ek s 224.

⁸⁷ www.swedenkammer.de/dokumente/foeretag.pdf.

⁸⁸ R Ek, s 224.

⁸⁹ 709, 716, 730 §§ BGB Medverkanderätter.

⁹⁰ 722 § BGB.

delägare har också rätt till att få ersättning för de utgifter han/hon har haft för bolagets räkning. I denna rätt kan inte ersättning för arbete med vare sig bolagsledning eller annat räknas in.⁹¹

Byte av delägare ska regleras i bolagsavtalet. Som beskrivs mer nedan kan ett oreglerat utträde ur bolaget leda till att bolaget upplöses. Därför är det viktigt att de andra delägarna skriver i bolagsavtalet att bolaget ska fortskrida med de kvarvarande delägarna.⁹² Detta förutsätter att det är fler än två delägare. Det är viktigt för den utträdande delägaren att tänka på, att han/hon inte är helt ansvarsbefriad från bolagets skulder endast genom att träda ur bolaget. De skulder som uppkom i bolaget, under tiden som den utträdande delägaren var delaktig, är han/hon fortsatt solidariskt ansvarig för under de nästkommande fem åren. Detta gäller alltså endast de skulder som förfaller inom fem år ifrån utträdet.⁹³ Utträdande delägare har rätt till ett avgångsvederlag.⁹⁴

Dör en delägare övergår delägarrätten till dennes arvingar. Arvingen kan fortsätta att vara delägare om detta är reglerat i bolagsavtalet annars kommer bolaget att upplösas.⁹⁵ Det finns också en möjlighet att dödsfallet ses som ett utträde ur bolaget och att om bolagsavtalet har inkluderat fortsättningsklausul så driver de övriga delägarna bolaget vidare och arvingen har rätt till ett avgångsvederlag.⁹⁶

3.2.1.3 Delägarnas ansvar

Eftersom bolaget inte är en egen person så ligger allt ansvar hos delägarna. Detta ansvar är personligt, solidariskt och obegränsat. Vid bildandet av ett GbR-bolag skrivs ett bolagsavtal som ska uttrycka parternas vilja att samarbeta och arbeta för ett gemensamt mål. Skulle en av parterna inte uppfylla sin del av avtalet så är det att betrakta som ett avtalsbrott och delägaren kan föra fullgörelsetalan eller söka skadestånd precis som man kan göra inom den svenska rättsordningen.

Vad som händer vid avtalsbrott, eller även om delägaren i fråga har begått en otillåten handling bestäms av bok två i BGB, som reglerar avtalsförhållanden (einzelne Schuldverhältnisse).⁹⁷ Det vill säga, om det inte är reglerat i det mellan parterna skrivna bolagsavtalet. Är avtalsbrott reglerat i bolagsavtalet gäller detta före den dispositiva lagen i BGB. Dock ansvarar delägaren bara om dennes handling har varit vårdslös dvs. brutit mot aktsamheten i egna angelägenheter som det uttrycks i BGB.⁹⁸

⁹¹ 721 § BGB Förmögenhetsrätter.

⁹² 730 § BGB.

⁹³ 736 § BGB, 160 § HGB.

⁹⁴ 738 § BGB.

⁹⁵ 727 § BGB.

⁹⁶ 736 § BGB.

⁹⁷ 708 § BGB.

⁹⁸ 277 § BGB.

3.2.1.4 Bildande av ett GbR

Sjelva bildandet sker genom att delägarnas vilja att samarbeta sammanfattas i ett avtal. Det finns inget formkrav för avtalet utan det kan vara muntligt, skriftligt eller konkludent. Ett skriftligt avtal är dock vanligast när det handlar om ett GbR med lite större kapitaltillgångar. Vill delägarna föra in fast egendom i bolaget så krävs dock att en notar kontaktas och ser över förvärvshandlingarna. Delägarna bidrar sedan med det som är överenskommet i bolagsavtalet. Det delägarna tillför bolaget måste inte vara en kapitalinsats utan kan vara egendom, know-how, goodwill eller tjänster. Det finns alltså ingen reglerad kapitalinsats.⁹⁹

3.2.1.5 Beskattning

GbR-bolaget beskattas på delägarnivå, vinster beskattas som inkomst. Den delägare som inför fastighet i bolaget måste vara medveten om att fastighetsskatt också beskattas på delägarnivå. Även rörelseskatt och omsättningsskatt ska betalas.¹⁰⁰

3.2.1.6 Avveckling av GbR

En delägares död leder med största sannolikhet till att bolaget upplöses. Detsamma är fallet om en delägare kommer på obestånd.¹⁰¹ Det kan förklaras med att bolagets syfte är att samverka med de andra delägarna mot ett bestämt affärsområde. Försvinner en delägare är det syftet inte längre uppfyllt. Men vill delägarna att bolaget ska fortsätta existera även utan en av delägarna, så ska man som alltid i GbR-bolag avtala om detta i bolagsavtalet. Är detta avtalat så ses det som att den avlidne eller insolvente delägaren träder ur bolaget.¹⁰²

För att bolaget ska avvecklas krävs, förutom beslut om upplösning, medhåll från alla delägarna att bolaget likvideras. Likvidation innebär i princip att alla affärer som är pågående skall redas ut och de tillgångar som kvarstår efter att alla skulder är betalda och egendom är tillbakalämnad ska delas upp mellan delägarna. Finns det efter likvidationen fortfarande ouppklarade skulder eller avtal som inte har avslutats så är delägarna fortfarande personligt ansvariga gentemot borgenärerna.¹⁰³

3.2.2 Handelsbolag- oHG

Bolagsformen handelsbolag används till att bedriva verksamhet eller också ofta till att förvalta en egendom, exempelvis fastigheter. Handelsbolag är ett bra forum för samarbete mellan två eller flera bolag vid exempelvis ett

⁹⁹ R Ek s 223.

¹⁰⁰ R Ek s 223.

¹⁰¹ 723 § BGB.

¹⁰² R Ek, s 227.

¹⁰³ 730 § BGB.

gemensamt projekt. Om ett bilföretag vill ta fram en ny bilmodell i samarbete med ett annat företag så kan ett handelsbolag vara en bra form att utföra projektet i.

3.2.2.1 Lagreglering

Handelsbolaget (oHG, Offene HandelsGesellschaft) regleras i den tyska handelslagen § 105 och framåt. Handelsbolaget är en variant av det enskilda bolaget och har därför mycket gemensamt med GbR-bolagets lagreglering. Speciallagstiftning om handelsbolaget finns i HGB. De luckor som finns i HGB fylls i sin tur av de för GbR-bolaget gällande paragraferna i BGB.

Det knepiga med handelsbolaget är att det inte är någon juridisk person men besitter ändå egenskaper som juridiska personer har, och behandlas därför ofta som en sådan¹⁰⁴.

3.2.2.2 Firmanamnet

Det är under detta namn som näringsverksamheten bedrivs. Liksom för andra bolagsformer ska firmanamnet följas av beteckningen oHG. Är någon delägare en juridisk person så ska detta klargöras i firmanamnet.¹⁰⁵

3.2.2.3 Delägarna

Delägarna reglerar sina inbördes förhållanden genom bolagsavtalet. Det är fritt för delägarna att bestämma vad som ska finnas med i bolagsavtalet men vanligtvis är det utförligt beskrivet i bolagsavtalet vad som krävs av delägarna och vad de har rätt till¹⁰⁶. Förmögenhetsrätt och medverkanderätt gäller även för handelsbolagets delägare. Vidare gäller även ett konkurrensförbud för delägarna. Detta innebär att delägarna inte kan driva en liknande konkurrerande firma vid sidan av handelsbolaget. Om de andra delägarna inte misstycer är det dock tillåtet med konkurrerande verksamhet. Skulle en delägare bryta mot konkurrensförbudet utan samtycke från övriga delägare kan skadestånd krävas av förbudsbrytaren.¹⁰⁷

Vem eller vilka som ska leda bolaget kan avtalas fram genom bolagsavtalet. Är det inte reglerat i bolagsavtalet gäller ensamledning. Det innebär att var och en av delägarna har rätt att ta beslut angående bolagets vanliga näringsverksamhet men att de andra delägarna samtidigt har invändningsrätt. Delägarna kan komma överens om att en eller några av dem ska företräda företaget och att var och en av delägarna har möjlighet att sluta avtal för bolagets räkning. Det finns även möjligheten att delägarna beslutar sig för ett gemensamt företrädande. Då måste alla delägarna vara överens för att en förbindelse med bolaget ska vara legitim.¹⁰⁸

¹⁰⁴ 124 § HGB.

¹⁰⁵ 17, 18, 19 §§ HGB.

¹⁰⁶ R Ek, s 230, 109 § HGB.

¹⁰⁷ 112 § HGB.

¹⁰⁸ 125 § HGB.

Vill en ny delägare träda in i bolaget eller ersätta en annan delägare kommer den nya delägaren direkt att bli ansvarig för de skulder som redan existerar i bolaget. Skulle en delägare dö eller bli insolvent har det ingen upplösande verkan på bolaget utan det fortsätter att existera.¹⁰⁹ Är delägaren död kan hans/hennes arvingar träda i dennes ställe. Den som träder ur ett handelsbolag har rätt till ett avgångsvederlag. Om delägaren är död övergår den rättigheten till den avlidnes arvingar.¹¹⁰ Ansvar för bolagets skulder förlöper för den som trätt ur bolaget under ytterligare fem år efter utträdet.¹¹¹

3.2.2.4 Delägarnas ansvar

Bolagsmännen ansvarar i full omfattning personligen för bolagets skulder och förpliktelser. Det finns alltså ingen kapitalbegränsning. Har en av delägarna med företrädelsebefogenhet ingått avtal så är alla delägarna solidariskt ansvariga. Bolaget ansvarar med sin bolagsförmögenhet och delägarna svarar med sina privata förmögenheter.¹¹² En borgenär måste inte gå omvägen och stämna bolaget först utan kan gå direkt till en delägare med sin stämning. Delägarna är sedan solidariskt ansvariga för borgenärens anspråk.

3.2.2.5 Bildandet av handelsbolag

Bildandet av ett handelsbolag är relativt formfritt. Bolagsavtalet präglas av BGB-bolagets frihet. Inledningen till bildandet av ett handelsbolag börjar med att de blivande delägarna sammanställer sin samverkan genom just bolagsavtalet. Både fysiska och juridiska personer kan vara delägare. Det behöver inte vara i skriven form utan kan vara muntligt eller konkludent. Men när fast egendom ska införas i bolaget måste bolagsavtalet bevittnas av en notarie och måste således vara skriftligt. Allmänt är det vanligt att avtalet är skriftligt. Registrering till handelsregistret ska ske i kommunen där bolaget har sitt säte. I anmälan till handelsregistret ska delägarnas personalia finnas med liksom bolagets firma och säte samt när verksamheten startade. Rörelseanmälan och anmälan till industri och handelskammaren skall också göras.¹¹³

3.2.2.6 Beskattning

Beskattning sker på delägarnivå. Handelsbolaget betalar ingen bolagsskatt eller inkomstskatt. Bolagets vinst tillkommer delägarna och de skattar också privat för denna. Omsättningsskatt tas dock ut av handelsbolaget liksom fastighetsskatt och fastighetsförvärvsskatt.¹¹⁴

¹⁰⁹ 131 § HGB.

¹¹⁰ 130 § 738 §§ HGB.

¹¹¹ 159 § HGB.

¹¹² 124, 128 §§ HGB.

¹¹³ R Ek, s 229.

¹¹⁴ 179 § HGB, 2 § UStG, 5 § GewStG.

3.2.2.7 Avvecklande av handelsbolaget

Liksom flera av de andra bolagsformerna avslutas handelsbolaget genom att tidsfristen i bolagsavtalet har löpt ut. Bolagets konkurs, domstolsbeslut eller ett beslut av delägarna leder också till att bolaget upplöses. Upplöses bolaget av delägarna ska upplösningen anmälas till handelsregistret av alla delägarna. Vid konkursförfarande anses upplösningen ske när konkursförfarandet inleds¹¹⁵.

Bolaget upphör dock först när avvecklingsförfarandet är slutfört.¹¹⁶ När detta är under pågående måste firmanamnet åtföljas av ”under likvidation” så att eventuella affärspartners är upplysta om bolagets situation.¹¹⁷

Upphörandet kan anmälas till handelsregistret när avvecklingsförfarandet är klart. De skulder som kvarstår efter att bolaget har upphört är delägarna fortsatt personligt ansvariga för.¹¹⁸

¹¹⁵ 143 § HGB.

¹¹⁶ 146 §§ HGB.

¹¹⁷ 235 § HGB.

¹¹⁸ 153 § HGB.

4 Företagsförvärv

Ett alternativt sätt att etablera sig i Tyskland är att köpa ett redan existerande tyskt bolag. Tidigare har detta varit förknippat med krångligt pappersarbete och höga avgifter, men en stor skattereform som infördes 2002 har förändrat läget för utländska köpare. Skillnaden syns främst vid uppköp av stora tyska bolag men även mellanstora företag har sålts i större utsträckning till utländska köpare. Det så kallade fientliga uppköpet där utländska bolag köper tyska bolag har blivit sanktionerat. Istället för att behöva genomgå den lite krångliga tyska proceduren som är nödvändig vid bildandet av ett nytt tyskt bolag så kan det utländska bolaget ta genvägen till etableringen genom ett uppköp av ett tyskt redan existerande bolag. Till fördelarna hör också att ett tyskt bolag förhoppningsvis redan har en bit av den tyska marknaden som annars är känd för att vara stor och relativt svårbearbetad. En redan etablerad kanal kan vara till stor nytta och ge en god start till ett svenskt företag som är nytt på den tyska marknaden. Självklart finns även nackdelar med att köpa ett redan existerande bolag beroende på vilken verksamhet man driver, och hur väl det tyska bolaget passar det svenska uppköparbolagets mål. Faktorer som arbetsrättsliga aspekter och företagets renommé kan vara viktigt att tänka på.

Den tidigare höga tyska bolagsskatten har sänkts till 25 % och är nu lägre än den svenska som är 28 %. Reavinster vid försäljning av tyska aktieandelar samt skatt på vinstutdelning mellan tyska bolag har slopats helt. Privatpersons reavinst vid försäljning av aktier har även blivit reducerad till att högst hälften av vinsten är att betrakta som skattegrundande.¹¹⁹

4.1 Assetdeal och sharedeal

Man kan gå till väga på två sätt vid köp av ett aktiebolag (AG, GmbH). Antingen köper man hela bolaget eller bara inkråmet, så kallade asset-deal eller share-deal.¹²⁰ Asset-deal innebär att bara tillgångarna köpes men inte aktierna. Tillgångarna kan vara sådant som inventarier, kundregister och fastigheter. Detta är en lösning som inte är så långsiktigt eftersom man inte verkligen har bildat ett bolag utan bara köpt tillgångar. Det blir inte heller frågan om ett dotterbolag men det kan vara en strategi för att komma åt konkurrenternas kunder.

Share-dealen innebär att ägarna till bolaget köps ut och att aktierna överläts.¹²¹ Här är det frågan om att ta över ett redan existerande företag och

¹¹⁹ R Kullgren, R Ek,

<http://di.se/Avdelningar/ArtikelUtskrift.aspx?ArticleId=2002\05\16\49697&type=article>.

¹²⁰ A Knabe, Företagsöverlåtelser, 1989 s. 8.

¹²¹ Hultmark, s. 30-31.

driva det vidare med nya ägare. Positivt är om de kunder som redan anlitar företaget stannar kvar efter överlåtelsen. Även sådant som gott rykte och gynnsamt läge kan vara faktorer som skall vägas in i ekvationen.

Det måste dock tilläggas att detta är fallet när det handlar om köp utanför börsen, vilket också är det mest vanliga köpet. Rent skattemässigt lönar det sig för köparen att göra en asset-deal eftersom köparen då kan göra avskrivningar för de nya tillgångarna.¹²²

¹²² R Ek, s. 273.

5 Beskattning

Det finns många olika sorters skatter både i Sverige och i Tyskland. Nedan behandlas ytligt några av de skatteaspekter och begrepp som är mest intressanta ur ett bolagsetableringsperspektiv.

Man skiljer mellan utländsk juridisk person och utländskt bolag, och definitionen för ett utländskt bolag är snävare än definitionen för en juridisk person. Det finns bland annat två punkter som visar på att det är ett utländskt bolag. Är den juridiska personen föremål för beskattning likartad med den svenska aktiebolagsbeskattningen så är det ett utländskt bolag. Likaså är det alltid ett utländskt bolag om Sverige har avtal med staten och den juridiska personen har hemvist i denna stat. Sverige och Tyskland har ett dubbelbeskattningsavtal sedan flera år tillbaka.¹²³

5.1 Dubbelbeskattning

När ett företag är aktivt i flera medlemsländer kan det innebära att det kan kvalificera sig som skatteskyldigt i flera länder. Det är för de flesta bolag inget önskvärt scenario. Samarbetet i Europa har gjort att det många gånger går att undanröja dubbelbeskattning för företag som har verksamhet i flera medlemsländer. Mellan Sverige och Tyskland finns det dubbelbeskattningsavtal och lag som reglerar när bolags ska betala skatt till respektive land¹²⁴.

5.2 Utdelning

Utdelning från ett tyskt aktiebolag är skattefritt i Sverige under förutsättning att det tyska bolagets inkomstbeskattning är jämförlig med den svenska inkomstbeskattningen, vilket den är¹²⁵.

5.3 Koncernbidrag

Koncernbidrag innebär att företag inom koncernen kan flytta över pengar från ett vinstgenererande bolag till ett som går med förlust och behöver ekonomiskt tillskott.¹²⁶ Detta beskattas vanligtvis. Men tack vare ett uppmärksammat fall i Storbritannien, Marks & Spencer-fallet, så är det nu möjligt för svenska företag som ingår i koncerner med utländska bolag att utnyttja förluster i de utländska bolagen som av olika anledningar inte

123 2: 5a § IL ska uppfylla första eller andra stycket.

124 L (1992:1193) om dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Tyskland.

125 7 § 8 mom. 6 st. SIL.

¹²⁶ www.redovisningsradet.se.

kunnat utnyttjas i landet. Fallet Marks & Spencer avgjordes i EG-domstolen där Marks & Spencer hävdade att Storbritanniens lagstiftning, som sa att koncernbidrag bara var avdragsgillt om mottagaren av koncernbidraget var skattskyldigt i Storbritannien, stred mot etableringsfriheten. Domstolen höll med. Det svenska bolaget har alltså möjlighet att göra avdragsgilla koncernbidrag om förlusterna inte kan beaktas i det utländska bolagets hemland.¹²⁷

5.4 Filial

I filialens fall ligger beskattningen kvar i Sverige och beskattas hos det svenska huvudkontoret i inkomstlaget näringsverksamhet. Dock ska filialen ofta beskattas även i verksamhetslandet vilket troligtvis leder till dubbelbeskattning som dock justeras genom dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och Tyskland.

Men finns det ett fast driftsställe¹²⁸ så ska det ses som en egen juridisk person och de inkomster som uppkommer på driftsstället ska hänföras till den personen¹²⁹.

5.5 Dotterbolag

Dotterbolaget beskattas som en egen juridisk person. Beroende på skattesatserna i etableringslandet kan det vara av nytta att känna till CFC-reglerna. I ett CFC-bolag tillämpas det som kallas för Controlled Foreign Corporation/Company – regler, CFC-regler i fortsättningen. De innebär att om en utländsk juridisk person är att betrakta som lågbeskattad så blir de svenska delägarna skattskyldiga, detta för att undvika skatteflykt. Man gör en fiktiv skatteberäkning i Sverige för att avgöra om företaget är lågbeskattat¹³⁰. En generell regel säger att om beskattningsnivån understiger 15,4 % är företaget lågbeskattat¹³¹. Det finns en undantagslista på stater som inte anses lågbeskattade trots att skatten understiger 15,4 %. Detta är dock inte aktuellt för Tyskland idag eftersom Tyskland inte har en så låg skattenivå men skulle skattesatserna ändras är det bra att vara medveten om CFC-reglerna.

127 C-446/03.

128 2: 29 IL.

129 39a 9 IL filialregel.

130 Pelin, s 61.

131 39a: 5 § IL.

5.6 Aktuella skattesatser

Man kan fastställa att Tysklands skattebelastning ligger i det övre skiktet i förhållande till andra länder. Medelbolagsskatten 2006 i de gamla EU-länderna var 29,5 %.¹³² Bolagsskatten (Körperschaftsteuer) är 25 % och med solidaritetsavgifter inkluderat närmare 26,5 %. Detta i sig placerar Tyskland i mittfåran men man får inte glömma att det tillkommer en kommunal företagsskatt (Gewerbesteuer) på ca 15-20 % men som varierar från kommun till kommun. Tillsammans brukar den totala företagsbeskattningsbelastningen ligga mellan 37 - 39 %.¹³³

5.7 Momsregistrering

För momsregistrering får man vända sig till det tyska skattekontoret (Finanzamt) på orten. Momsen är idag ca 16 %¹³⁴.

¹³² IBFD, European Tax Handbook 2006 och KPMG, Corporate Tax Rate Survey 2006

¹³³http://64.233.183.104/search?q=cache:Db_RLViG1x8J:de.wikipedia.org/wiki/Gewerbest+uer+26,375+%25+gewerbesteuer&hl=sv&ct=clnk&cd=1&gl=se 2007-01-17 samt http://66.102.9.104/search?q=cache:nNyi6lNCv78J:www.fm.mv-regierung.de/pages/steuer_recht_koerper.htm+k%C3%B6rperschaftsteuer+gewerbesteuer&hl=sv&ct=clnk&cd=1&gl=se

¹³⁴http://64.233.183.104/search?q=cache:Db_RLViG1x8J:de.wikipedia.org/wiki/Gewerbest+uer+26,375+%25+gewerbesteuer&hl=sv&ct=clnk&cd=1&gl=se 2007-01-17.

6 Viktiga begrepp

6.1 Rörelseanmälan

Anmälan görs hos den kommun i vilken etableringen skall göras och om etableringen flyttar till en annan kommun så måste en ny anmälan lämnas in till den nya kommunen. Rörelseanmälan kan lämnas in personligen på kommunkontoret eller i de flesta fall även skriftligen. I en del moderniserade kommuner kan anmälan göras on-line.¹³⁵

6.1.1 När måste en rörelseanmälan göras?

Det tyska bolagsverket har på sin hemsida listat när en rörelseanmälan skall göras och där kan man utläsa att en anmälan är för handen när en affärsmässig rörelse startas eller när en redan existerande och verksam rörelse övertas, vid bildande av filial eller om bolaget ämnar byta bolagsform. Även förändringar inom bolaget är av intresse för bolagsverket exempelvis om en bolagsman byts ut eller avgår.

Undantaget är så kallade fria yrkesutövande (Freiberufliche) men ”Infocenter Gewerbeanmeldung”, som är en statlig hemsida, förklarar vilka som kvalificerar sig till gruppen fria yrkesutövande.¹³⁶ Exempel på en fri yrkesverksamhet är en tandläkare med egen praktik.

6.2 Handelsregistret

För alla tyska bolag krävs en registrering i Handelsregistret. Handelsregistret är inte rikstäckande som bolagsverket är i Sverige utan knuten till den domsaga som bolaget har sitt säte i. I handelsregistret skiljer man mellan personbolag och kapitalbolag och dessa registreras under olika avdelningar.¹³⁷ För vissa bolag har registrering en rent deklaratorisk effekt medan det för andra är en konstitutiv handling.¹³⁸

¹³⁵ http://www.gewerbeanmeldung.nrw.de/infocenter/einleitung/info_2.html 2006-11-29.

¹³⁶ http://www.gewerbeanmeldung.nrw.de/infocenter/einleitung/info_2.html 2006-11-29.

¹³⁷ Tysk-svenska handelskammaren,
<http://www.handelskammer.se/top/faq3.asp?hrid=18&urid=18#8>.

¹³⁸ Ebke, Universität Heidelberg.

7 Förändringens vindar

7.1 Bolagsrätt

Det har varit många diskussioner angående hur stor den minsta kapitalinsatsen vid grundandet av främst GmbH ska vara. Anledningen till att man i Tyskland vill förändra insatskapitalet är för att göra bolagsformen mer attraktiv eftersom konkurrensen från utländska bolagsformer som t ex den engelska formen Private Limited Company (Ltd) har ökat. Ltd har ingen minimum kapitalinsats, och det har blivit mycket populärt att starta Ltd-företag i England, men att driva dem från annat land. Ett lagförslag om en insatssänkning till 10000 euro lades fram under 2005 men antogs inte. Nu arbetar man på ett nytt förslag som dock ännu inte presenterats i sin helhet eller antagits, och man bör inte heller förvänta sig att detta sker innan år 2008. När (för det kommer troligen att ske) detta lagförslag väl går igenom så kommer det att bli intressant att se om de små företagen kommer att välja bolagsformen GmbH i större utsträckning än tidigare. Det som vore bra för Tyskland är om fler utländska bolag valde att satsa på en förgrening i landet just för att insatsen är förhållandevis liten.

Från 1 januari, 2007 så ska det vara möjligt att hitta den viktigaste informationen om ett företag på det nya elektroniska Handelsregistrets hemsida www.unternehmensregister.de. Detta beslut togs i slutet av 2005 och kan anses vara en motsvarighet till det svenska bolagsregistret. Genom denna modernisering hoppas man i Tyskland kunna minska byråkratin samt göra registrering och tillståndsärenden betydligt effektivare.¹³⁹

Förändringarna kan tyckas vara små men det kan vara en indikation på att den något stelbenta tyska bolagsrätten med tillhörande krångliga byråkrati är på väg att utvecklas. Utveckling som leder till en förenklad och billigare bolagsrätt gör den tyska marknaden attraktivare inte bara för tyska bolag utan även utländska. Kanske är det början på en positiv spiral med större marknad som lockar fler aktörer som sätter ytterligare press på en liberalare bolagsrätt.

¹³⁹ R Ek, C Schön.

8 Sammanfattning

Globalisering är ett viktigt ord inom näringslivet idag. Det är viktigt för företag att kunna vara med och konkurrera inte bara på hemma marknaden utan även ta för sig av den utländska marknaden om man vill utveckla företaget. En etablering i utlandet är en intressant tanke och en naturlig expansion för många svenska företag.

Uppsatsen begränsar sig till att utforska de möjligheter som finns för ett svenskt företag att etablera sin verksamhet i Tyskland. Att etablera sig i just Tyskland kan bygga på flera faktorer men en viktig faktor är att den tyska marknaden är stor och omfattar många aktörer. Aktörerna är både företagare och konsumenter inte bara från Tyskland utan även i de flesta andra europeiska länder. Dessutom har Tyskland i generationer varit en av Sveriges viktigaste handelspartner.

När väl beslutet om utlandsetablering är fattat kommer en annan fråga i dagen. I vilken form ska etableringen ske? Filial, dotterbolag eller representation är de tre konventionella alternativ som finns. Väljer företaget att etablera sig med ett tyskt dotterbolag så lyder följdfrågan; Vilken bolagsform ska dotterbolaget ha?

Kapitalbolaget är den mest populära bolagsformen för svenska bolag i Tyskland. Kapitalbolagen består av det traditionella aktiebolaget, det för Tyskland speciella GmbH samt det lilla aktiebolaget (Das kleine AG). Svenska bolag väljer ofta att etablera sig i formen GmbH. Detta är en bolagsform med relativt låg insats men ändå med tillräcklig kapitalisering för att andra bolag ska kunna lita på bolaget. GmbH har den egenskapen att bolagets ansvar begränsas till dess aktiekapital. Det gör att ett moderbolag inte behöver drabbas så hårt om det skulle gå dåligt för dotterbolaget.

Aktiebolaget i sig är ett måste för bolag som vill vara noterade på börsen men det är inget som intresserar ett expanderande bolag eftersom förutsättningen för att ett dotterbolag ska föreligga är att ägandet inte är utspritt. I vissa fall är det dock obligatoriskt för företag inom vissa branscher att bilda bolag i formen aktiebolag. Aktiebolaget ses dessvärre av många företagare som en stelbent konstruktion som är omgärdad av oflexibla regler. Alternativet för ett företag som inte vill vara börsnoterat men ändå måste ha formen aktiebolag kan vara att istället bilda ett litet aktiebolag som inte är inskränkt av så strikta regler.

Personbolagsformerna som också finns att tillgå är snarare till för den lite mindre företagaren som vill starta en rörelse men inte satsa så mycket aktiekapital eller för bolag eller fysiska personer som vill förvalta en fastighet eller andra kapitalförvaltningar i ett separat bolag. Handelsbolag och kommanditbolag är fördelaktiga för joint-venture-relationer och förvaltning. I dessa bolag är delägarna personligt ansvariga för bolagets

skulder men med juridiska personer som delägare känns kanske ansvaret inte så tungt som för en fysisk person.

Något som är bra att vara medveten om är den utbredda tyska byråkratin och att hålla ordning på registreringar och bolagshandlingar är mycket viktigt. Korrekt registrering till handelsregistret och rörelseregistret kan vara skillnaden mellan vara och icke vara för ett tyskt bolag. Registrering i handelsregistret är rent konstitutivt för vissa bolagsformer medan registreringen bara är deklaratorisk för andra bolagsformer. Det kan innebära tråkiga följder för den delägare som har handlat i företagets namn innan registreringen och som får ta på sig ett personligt ansvar för dessa handlingar fram till dess att registrering genomförts.

Skatterätt intresserar många företagare eftersom kunskap inom detta område kan spara mycket pengar. Men en skatteflykt till Tyskland är inte en fördelaktig tanke. Däremot är det bra att veta vad som gäller i Tyskland och att det är möjligt att föra koncernbidrag mellan moder till dotter men att en filial eller handelsagent ses som en del moderbolaget.

Det går inte att svara på rak arm vilken bolagsform som är fördelaktigast för bolag i allmänhet. Det är nödvändigt att behandla varje bolag individuellt. Storlek, typ av verksamhet, bolagstyp, och mål är förutom de rent juridiska labyrintherna några av de faktorer som man måste väga in när man funderar över hur man vill etablera sig. Det som kan rekommenderas är att oavsett storlek informera sig ordentlig hos en rättskunnig person antingen i Sverige eller i Tyskland. Vid grundandet av vissa bolagsformer är det till och med obligatoriskt att använda sig av en så kallad Notarius Publicus. Det kan verka dyrt att behöva använda sig av professionell hjälp men en bra skräddarsydd etableringslösning kan vara mycket mer lönsam i längden.

Bilaga A

Referens: Mail från Rechtsanwalt R Ek

Från: [Dr. Ralf Ek, Hoelters & Elsing \[ek@hoelters-elsing.com\]](mailto:ek@hoelters-elsing.com)

Datum: 2006/11/17 11:34

Till: "Paulina Fenson" <Paulina.fenson@passagen.se>

Kopia:

Ärende: *****SPAM***** AW: frågor

Bifogade [AG.pdf \(3277 kB\)](#)

filer: [GmbH.pdf \(2270 kB\)](#)

[Lägg till kontakter](#)

[Skapa grupp](#)

[Filtrera skräppost](#)

[Visa alla sidhuvuden](#)

[Utskriftsvy](#)

Dear Ms Fenson,

Thank you very much for your e-mail of yesterday. Just a short reply in English.

1. The "MOMiG", the new proposal inter alia for the decrease of the share capital of a GmbH to € 10.000 is under discussion in Germany. The act will not get into force before the beginning of 2008 (or even later).
2. Concerning the notary costs, I enclose two book chapters for the GmbH and the Aktiengesellschaft describing the notary fees in detail.

Good luck and best regards.

Ralf Ek

Dr. Ralf Ek, LL.M.

Rechtsanwalt

Advokat (Sweden)

HÖLTERS & ELSING

Partnerschaft von Rechtsanwälten

Registered Seat: Düsseldorf (Local Court Essen PR 1347)

Kurfürstendamm 185

10707 Berlin

Germany

Phone: +49-30-88 57 42 0

Telefax: +49-30-88 57 42 20

E-Mail: ek@hoelters-elsing.com

For more information about Hölters & Elsing, please refer to our homepage at

<http://www.hoelters-elsing.com/>

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

Bürgerliches Gesetzbuch,
Deutscher Taschenbuch Verlag, München 2006

Ek Ralf,
Tysk affärsjuridik- en översikt
Nordstedts juridik AB, 2000

Handelsgesetzbuch
Deutscher Taschenbuch Verlag, München 2006

Hueck Götz
Gesellschaftsrecht
Verlag CH Beck, München 1983

Hultmark Christina
Kontraktsbrott vid köp av aktie
Juristförlaget, Stockholm, 1992

Knabe Anders,
Företagsöverlåtelser – En probleminventering
Juristförlaget, Stockholm 1989

Pelin Lars,
Internationell skatterätt
Palmkron, Lund 1995

Internet

Bolagsverket
www.bolagsverket.se

Eu-upplysningen
www.Eu-upplysningen.se

Redovisningsrådet
www.redovisningsradet.se

Skatteverket
www.skatteverket.se

Tysk-ret
www.tysk-ret.com

Tysk-svenska handelskammaren
www.handelskammer.se

Wikipedia
www.wikipedia.de

Artiklar

Ek Ralf och Kullgren Robert
”Gyllene tillfälle att köpa tyska bolag”
Dagens industri, 2002-05-16

Ek Ralf, Schön Christina
Aktuella lagändringar i Tyskland med relevans för svenska investeringar
www.handelskammer.se/data/kammer/15.pdf

IBFD, European Tax Handbook 2006 och KPMG
Corporate Tax Rate Survey 2006

Lagtext

Lagen om europabolag

L (1992: 1193) om dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Tyskland.

Tyska civilrättslagen, Bürgerliches Gesetzbuch

Tyska Handelsrättslagen, Handelsgesetzbuch

Övrigt

Professor Dr Werner Ebke,
Universitet Heidelberg.
Föreläsninganteckningar, 2006